

SAFE – bezpieczeństwo czy finansowa mina?

SAFE to unijny program pożyczkowy, który umożliwia finansowanie zbrojeń poprzez zaciąganie długoterminowego długu w euro za pośrednictwem Unii Europejskiej.

Premier Donald Tusk przedstawia instrument jako sukces polskiej prezydencji w Radzie UE. Polska planuje zaciągnąć ok. **43,7 mld euro (ponad 180 mld zł)** długu nawet na **45 lat**, przy oprocentowaniu zmiennym.

W tak długim horyzoncie czasowym nawet umiarkowane oprocentowanie może sprawić, że łączny koszt spłaty znacząco przekroczy wartość pożyczonego kapitału. Kredyt w EURO to dodatkowe ryzyka kursowe – dobrze znane z kredytów frankowych w Polsce.

Z SAFE postanowiło nie skorzystać osiem państw UE: Austria, Irlandia, Luksemburg, Malta, Holandia, Słowenia, Szwecja oraz Niemcy. Te kraje uznały, że samodzielnie mogą finansować się taniej lub na podobnych warunkach albo że chcą zachować pełną swobodę decyzyjną w sprawie zbrojeń. Polska jest tym krajem, który zawnioskował o największą kwotę pożyczki z SAFE.

Dlaczego mechanizm SAFE może być dla Polski szczególnie groźny

Porównanie wydatków obronnych największych krajów UE
(szacunki 2024–2025)

Wartości orientacyjne w euro

Kraj	Roczny budżet obronny (szacunek 2024e)	Jako % PKB	SAFE – kwota alokacji (2025)
Niemcy	90–95 mld	~2,0–2,2%	0 mld
Francja	55–62 mld	~2,0–2,2%	16,2 mld
Włochy	30–35 mld	~1,4–1,6%	14,9 mld
Hiszpania	20–25 mld	~1,3–1,5%	1 mld
Polska	30–35 mld	~3,8–4,2%	43,7 mld

Źródła: NATO – Defence Expenditure of NATO Countries (2014–2025), dane 2024 (szacunek); Eurostat; European Defence Agency (EDA); zestawienie alokacji SAFE (IX 2025) na podstawie publikacji Reuters i Breaking Defense

Bezpieczeństwo militarne czy niebezpieczeństwo dla suwerenności?

8 zagrożeń unijnej pożyczki SAFE

1

Mechanizm warunkowości jak w KPO

Zgodnie z art. 12 Rozporządzenia SAFE, Polska dwa razy do roku będzie składać „uzasadnione wnioski” o wypłatę transzy pożyczki. Komisja Europejska może wstrzymać część lub całość transzy jeżeli wniosek jest „niezadowolający”. Kryteria „zadowolenia” Komisji nie zostały określone.

Obowiązek spłaty bez gwarancji wypłaty

Rozporządzenie SAFE w tytule 35 preambuły podkreśla, że ma do niego TAKŻE zastosowanie Rozporządzenie o Warunkowości (znane ze sporów o KPO). Płatności mogą zostać wstrzymane pod byle politycznym pretekstem. Obecnie Komisja grozi wstrzymaniem środków UE dla Słowacji, bo ta przyjęła antygenderową poprawkę do Konstytucji.

2

Leopard 2

Dassault Rafale

3

Dług rozpisany na pokolenia

Pożyczka SAFE może być spłacana nawet przez 45 lat. Oprocentowanie jest zmienne, a różnice kursowe walut są nie do przewidzenia. W efekcie, koszt wielkiej pożyczki nie jest znany, o zupełnie inną sytuację niż pozyskanie środków z emisji obligacji.

4

Utrata kontroli nad zakupami

Wspólne procedury zatwierdzania projektów ograniczają autonomię państwa w wyborze kierunku modernizacji armii. Wymóg min. 65% komponentów z Europy może zmusić Polskę do sięgania po inne systemy uzbrojenia niż już zakupione, co zwiększy koszty ich obsługi i utrzymania oraz może osłabić spójność operacyjną armii.

NAUCZKA Z KPO

W przypadku KPO Komisja Europejska przez długi czas wstrzymywała środki, uzależniając ich wypłatę od zmian legislacyjnych w Polsce oraz – w podobny sposób – wobec Węgier. W Polsce odblokowano je dopiero po zmianie rządu, co pokazało, że finansowanie może być powiązane z oceną kierunku polityki państwa. Za pomocą programu SAFE podobny mechanizm ma teraz objąć także obszar obronności poprzez uzależnienie wypłaty kolejnych transz zaciągniętego kredytu od przestrzegania praworządności w rozumieniu Komisji Europejskiej. Decyzje KE w tym zakresie będą zatwierdzane większością kwalifikowaną w Radzie UE.

8

Transfer uzbrojenia na Ukrainę

Istotnym beneficjentem programu może być także Kijów – znaczna część sprzętu zakupionego przez polski rząd i spłacanego przez polskiego podatnika ma zostać przekazana Ukrainie. Jaka to będzie kwota, będzie zależało od przyszłych uzgodnień poczynionych przez polski rząd z Komisją Europejską.

7

Preferencje dla silniejszych koncernów

Instrument promuje europejski przemysł obronny, wzmacniając największych producentów z Niemiec i Francji. Mniejsze firmy (zwłaszcza polskie przedsiębiorstwa) mogą mieć ograniczony wpływ na alokację funduszy.

6

Ryzyko osłabienia sojuszu z USA

Przez ponad 30 lat Polska konsekwentnie budowała strategiczne partnerstwo z USA, czego wyrazem były programy F-16, F-35, Patriot i Abrams oraz trwała obecność wojsk amerykańskich. SAFE może wymusić zwrot ku europejskim dostawcom, osłabiając dotychczasowy model współpracy z Waszyngtonem.

Choć oficjalnie polskie firmy mają mieć ponad 80% udziału w SAFE, to okazuje się, że pod tą definicją kryją się również firmy zagraniczne prowadzące działalność w Polsce, niezależnie od tego, jaki podmiot jest ich właścicielem (np. zarejestrowana w Polsce spółka-córka koncernu niemieckiego).

5

Decyzje pod presją czasu

Pieniądze z SAFE trzeba wydać w cztery lata. To bardzo krótki termin, który sprzyja pośpiechowi, ogranicza czas na rzetelną debatę, wymusza zakupy w szczycie cen spowodowanym konfliktami zbrojnymi.

SAFE może zamknąć Polskę w sejfie wspólnego długu na pokolenia. A o tym, kiedy i na jakich warunkach go otworzyć, zdecyduje Bruksela.

Głosowanie w ciemno

Lista beneficjentów SAFE nie została publicznie przedstawiona przed głosowaniem. W momencie podejmowania decyzji nad ustawą posłowie nie znali pełnego kręgu podmiotów objętych finansowaniem.

Realni beneficjenci SAFE

Największymi beneficjentami kredytów SAFE mogą okazać się Komisja Europejska i zwolennicy dalszej centralizacji UE – poprzez mechanizmy pozatraktatowe – a także największe europejskie koncerny zbrojeniowe, takie jak Airbus, Dassault Aviation (producent Rafale), Thales i Rheinmetall.

Obecne wydatki na obronę

Polska już dziś znajduje się w ścisłej czołówce NATO pod względem wydatków na obronność – przeznaczając ok. 4% PKB, czyli dwukrotnie więcej niż minimalny próg 2%. Modernizacja armii opiera się głównie na zakupach w USA i Korei Południowej: Abramsy, czołgi K2 i K9, systemy HIMARS, Chunmoo, samoloty F-16, F-35, FA-50, a także tureckie drony Bayraktar. To oznacza, że SAFE może nie tyle zwiększyć bezpieczeństwo, ile wymusić zmianę kierunku zakupów i kosztowne mnożenie rodzajów uzbrojenia, co może z kolei znacząco obniżyć rzeczywiste zdolności bojowe polskich sił zbrojnych.

Niezgodność z Konstytucją

Według części konstytucjonalistów, m.in. prof. Ryszarda Piotrowskiego, mechanizm SAFE budzi wątpliwości konstytucyjne, ponieważ z powodu potrzeby zatwierdzenia listy planowanych zakupów przez Brukselę oraz powiązania wypłaty kolejnych transz kredytu SAFE z mechanizmem warunkowości („pieniądz za praworządność”) prowadzi do przekazania kompetencji dotyczących polityki obronnej instytucjom UE. W świetle Konstytucji (art. 26 i 90) Polska nie może przekazać istoty suwerenności w obszarze obrony państwa, jak również nie może zastąpić demokratycznego nadzoru nad Siłami Zbrojnymi nadzorem ze strony Komisji Europejskiej.

SAFE zagrożeniem dla Polski

Rezygnacja z unijnego programu SAFE nie blokuje modernizacji armii – blokuje droższe zakupy robione w pośpiechu na narzuconych z Brukseli zasadach. Na szczęście – bez ustawy, tj. bez zgody Parlamentu i Prezydenta RP, rząd nie może zaciągnąć kredytu w takiej wielkości.

SAFE to instrument politycznej presji, który już za rok zostałby wykorzystany, by straszyć Polaków konsekwencjami zmiany rządu wskutek wyborów parlamentarnych w Polsce.

Nie pozwólmy, by Bruksela decydowała za nas w sprawach bezpieczeństwa!